

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 12756
Tarih : 16.07.2025

10/2957

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'nin bugün en temel ihtiyacı, tüm toplumu kapsayan, kimliklerden inançlara ve yaşam tarzına varıncaya kadar herkesin temel hak ve özgürlüklerinin kullanım alanını genişleten, hukukun üstünlüğünü, temel insan haklarını, yargı bağımsızlığını, düşünce ve ifade hürriyetini, seçme ve seçilme özgürlüğünü, örgütlenme hakkını, toplumsal adalet taleplerini ve yerel demokrasiyi çevreleyen gerçek, kalıcı bir demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla inşasıdır. Ne yazık ki, tüm bu özgürlük alanlarını daraltan, toplumsal hak ve adalet taleplerini gözardı eden, özellikle yargı erki aracılığıyla siyaset zeminini sınırlandıran, demokratik hukuk devletine güveni zedeleyen, merkeziyetçi yapı karşısında yerel demokrasiyi ve seçmen iradesini güçsüzleştiren uygulamalar demokrasinin önünde ciddi engeller olarak durmaktadır. Özellikle barış ve demokratik toplum sürecinin tüm toplumsal kesimleri bütünlüklü bir demokrasi iklimiyle buluşturulabilmesi, Türkiye'nin demokrasi ve hukuk temelinde bir norm devleti dönemine geçişinin sağlanması ve kalıcı bir demokrasinin inşası için atılacak siyasal, hukuki adımların belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT
Grup Başkanvekili
Kars Milletvekili

Sezai TEMELLİ
Grup Başkanvekili
Muş Milletvekili

GEREKÇE

Bir yandan yaşanan ağır ekonomik ve sosyal sorunlar, diğer yandan ise demokratik hak ve özgürlükleri daraltan, gerçek bir adalete erişimi engelleyen, güven içinde yaşam duygusunu zedeleyen politikaların sürdürülüyor olması ne yazık ki bugün ülkeyi, farklı tüm toplumsal kesimleri, siyaseti, medyayı, sivil toplumu ve yerel demokrasiyi ciddi sorunlarla karşı karşıya bırakmaktadır.

Özellikle son yıllarda ve içinden geçmekte olduğumuz dönemeçte siyasetten çok her gün yargı kararlarının konuşulduğu, siyasal ve toplumsal alanın dizaynına yönelik yargının aktif devrede olduğu, demokratik bir ilerlemenin bir türlü sağlanamadığı bir evreyi yaşıyoruz.

Bu bağlamda;

- Siyasal ve toplumsal muhalefeti sınırlandırmayı yönelik aktifleşen yargısal süreçler
- Özellikle yerel yönetimler üzerinden görevden alma/kayım uygulamalarıyla yerel demokrasiyi, merkeziyetçi yapı karşısında giderek güçsüzleştirmeyi hedefleyen operasyonlar, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası demokratik yerel yönetimler ilkesinin yok sayılması,
- Halkın içinde, görevinin başında, parlamentoda olması gereken seçilmişleri halen cezaevinde tutan kararlarda ısrar edilmesi,
- Anayasa'da güvence altına alınan seçme ve seçilme özgürlüğünü sınırlandıran uygulama ve kararlar, yerel yönetimlere yönelik operasyonlarla hem seçim sonuçlarının yok sayılması, hem de kentlerin yönetim kriziyle baş başa bırakılması,
- Düşünce ve ifade hürriyetini engelleyen politikalar, yürütmenin icraatlarına yönelik eleştirel görüşlerin yargı kısıpına sokulması,
- Medya ve basın özgürlüğünü kısıtlayıcı kararlar, gazetecilerin tutuklanması, ekranların RTÜK tarafından karartılması,
- Siyasi saiklerle yürütülen Gezi ve Kobani kumpas davalarında adil yargılanma hakkının engellenmesi, toplumsal davalarda adaletin geciktirilerek sürüncemede bırakılması, Türkiye'de hak temelli onarıcı bir adalet sürecinin işletilmemesi,
- İstisna olması gereken tutukluluğun sistematik olarak bir cezalandırma yöntemine dönüştürülmesi,
- Cezaevlerinde yaşanan hak ve hukuk ihlalleri, hasta tutsakların tedavi süreçlerinde yaşanan aksaklıklar ve tahliyelerin geciktirilmesi,
- AHM ve AYM kararlarının uygulanmaması,
- Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının kullanımına yönelik yasakçılıkta ısrar edilmesi,
- Grevlerin yasaklanması, sendikal örgütlenme özgürlüğünün engellenmesi,
- 400'den fazla barış akademisyeni başta olmak OHAL KHK'leriyle kamudan yapılan binlerce ihracın yarattığı ağır tahribat ve mağduriyetlerin yıllardır giderilmemesi, lehte kararlara rağmen hukukun uygulanmaması,
- Parlamentonun yürütme üzerindeki denetim yetkisinin sınırlandırılması,
- İnançsal, dilsel, kültürel hakların özgürce kullanımını sınırlandıran anti-demokratik uygulamalardan halen vazgeçilmemesi,

- İktidar çevresinden çıkan, toplumsal kutuplaşmayı derinleştirecek ayrıştırıcı, ötekileştirici, farklılıkları yok sayan söylemler karşısında yürütmenin zamanında gerekli tutumu geliştirmemesi,

Ve daha sıralanabilecek birçok gelişme, demokratik zeminin büyütülmesi, hukukun üstünlüğü ve hukuk devleti ilkesinin hayata geçirilmesinin önünde ciddi engeller olarak durmaktadır. Uluslararası endekslerde Türkiye'nin demokrasi puanı sürekli düşüş eğilimindedir. Demokratik standartlar, hukukun üstünlüğü, yargı bağımsızlığı ve temel haklara saygının iyileştiğine dair ne yazık ki veriler gelmemektedir. Türkiye, hukukun üstünlüğü endekslerinde kademeli olarak düşmeye devam etmekte ve son yıllarda bu endekste dünya ortalamasının altında kalmaktadır. Kuvvetler ayrılığı ilkesinin ortadan kaldırılması, yargı erkinin neredeyse birinci güç haline getirilmesi, yargı bağımsızlığının giderek ortadan kalkması, Türkiye'de ciddi bir hukuk krizini de beraberinde getirmektedir.

İmralı'dan 27 Şubat'ta yapılan Barış ve Demokratik Çözüm Çağrısı'yla başlayan ve önce fesih kararı, ardından da 11 Temmuz'daki tarihi silahsızlanma adımıyla devam eden sürecin geldiği yeni aşama itibarıyla siyasal, yasal alanda kapsayıcı demokratik adımların atılması, barış sürecinin ilerlemesi açısından önem arz etmektedir. Bu nedenle barış ve demokratik toplum sürecinin gereği olarak herkesi, tüm toplumu kapsayan, hak ve özgürlükleri daha da genişleterek güvence altına alan, barış ve güven içinde eşit bir yaşamı sağlayan, hukukun üstünlüğü/hukuk devleti ilkesini ve gerçek bir adalet sistemini öngören, yerel demokrasiyi, yurttaşı, sivil toplumu daha da güçlendiren, güçlü, kalıcı bir demokrasinin inşası Türkiye'nin en önemli ihtiyacı olarak güncelliğini korumaktadır.

Bu bağlamda demokrasinin, özgürlüklerin ve hukuk devleti ilkesinin önündeki siyasi, hukuki engellerin bütün boyutlarıyla açığa çıkartılması, bu engellerin kaldırılması için atılacak kapsamlı demokratikleşme adımlarının belirlenmesi amacıyla parlamentoda bir meclis araştırması açılması, hem TBMM'nin, hem de tüm siyaset kurumunun ortak sorumluluğu açısından elzemdir.